

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi A. W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
V AGa 10/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 19 listopada 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. V AGa 10/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu A. W. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych za okres od 19 stycznia 2024 r. do 25 lipca 2025 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie w sprawie o sygn. V AGa 10/24 posiedzenia apelacyjnego w terminie 3 (trzech) miesięcy od dnia zwrotu akt postępowania;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;**

6. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Elżbieta Karska Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

A. W. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą T. (dalej: „skarżący”) pismem z 25 lipca 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, działając na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) wniósł skargę na przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. V AGa 10/24. Skarżący domaga się stwierdzenia przewlekłości wskazanego postępowania, a także zobowiązania Sądu Apelacyjnego w Katowicach do wyznaczenia terminu rozprawy w sprawie maksymalnie w ciągu 3 miesięcy od dnia zwrotu akt oraz przyznania skarżącemu od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł, jak i zasądzenie kosztów postępowania wywołanego skargą, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że wyrokiem z 25 października 2023 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził na jego rzecz sumy: 113 900,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot: 108 000.00 zł od 7 lipca 2022 r. i 5 900,00 od 3 marca 2023 r. oraz 11 112,00 zł tytułem kosztów postępowania z odsetkami. Od wskazanego w wyroku pozwana złożyła apelację, której odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącego w dniu 24 stycznia 2024 r. W dniu 6 lutego

2024 r. złożona została odpowiedź skarżącego na apelację pozwanej. Akta sprawy przedstawione zostały Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach w dniu 4 stycznia 2024 r. W ocenie skarżącego ostatnią czynnością podjętą przez Sąd Apelacyjny w Katowicach było datowane na 17 stycznia 2024 r. doręczenie pełnomocnikowi powoda odpisu apelacji strony pozwanej z dnia 8 grudnia 2023 r. Poza tym Sąd Apelacyjny w Katowicach nie podjął jakiejkolwiek czynności w sprawie, a co najważniejsze nawet nie wyznaczył terminu rozpoznania apelacji.

W odpowiedzi na skargę z dnia 29 października 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi na przewlekłość postępowania w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania można mówić z reguły w przypadku beczynności sądu polegające na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r.,

III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W części orzeczeń w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału,

a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W orzecnictwie ETPC nie określono jednak sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądownoadministracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecnictwie sądowym z 2019 r.*, s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości. Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem, który do Sądu Okręgowego w Katowicach wpłynął 13 lutego 2023 r. W dniu 25 października 2023 r. Sąd Okręgowy w Katowicach wydał wyrok, który apelacją zaskarżyła pozwana. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dniu 19 stycznia 2024 r., a odpis apelacji doręczono skarżącemu 24 stycznia 2024 r. Od tego momentu sprawa oczekuje na wyznaczenie rozprawy. W dniu 9 lutego 2024 r. wpłynęła odpowiedź skarżącego na apelację pozwanej.

W świetle powyższego, od dnia wniesienia apelacji i wydania zarządzenia o wpisaniu jej do repertorium AGa (tj. 19 stycznia 2024 r.) do dnia wniesienia skargi (tj. 16 lipca 2025 r.), upłynęło prawie 18 miesięcy (dokładnie rok, 5 miesięcy i 26 dni). Wobec przedstawionych czynności w sprawie stanowiącej przedmiot rozpoznawanej skargi należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Katowicach podjął czynności zmierzające do rozpoznania tej sprawy jednak ze znaczną przerwą,

a w konsekwencji nie rozpoznał jej prawomocnie do dnia rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania w tym przez skarżącego. Prowadzi to zatem do wniosku, że w sprawie V AGa 10/24 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Należy zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania skarżącego przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę

w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane pozwem skarżącego wniesionym dnia 13 lutego 2023 r. toczy się ponad 2 lata i do chwili wniesienia skargi nie zostało prawomocnie zakończone. Przewlekłość postępowania wystąpiła na jednym z jego etapów – w postępowaniu odwoławczym – i trwa prawie 18 miesięcy – na dzień wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżącego należy zasądzić kwotę 2000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 19 stycznia 2024 r. do 25 lipca 2025 r., a w pozostałym zakresie żądanie skargi oddalił. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 2000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącego w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy ma dla skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot. Należy jeszcze wskazać,

że zachowanie skarżącego w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość i nie jest zawiła znajduje potwierdzenie w orzecznictwie.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł, co do przyznania kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 2 sentencji postanowienia.

Skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania. Przedmiotowa skarga związana jest z przewlekłością postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach (V AGa 10/24). Strona wnosząca skargę zobowiązana była do uiszczenia opłaty od skargi, tym samym po jej stronie powstały koszty postępowania we wskazanej ustawowo wysokości. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazuje, że skarżący nie wykazał jakie inne niezbędne koszty postępowania prowadzonego przez stronę osobiście ponieśli w związku z przedmiotową skargą. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.), orzekł jak w sentencji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Karska Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski

Sh

[r.g.]